

HAASTE

Haaste-lehti käsittelee rikoksentorjuntaa ja kriminaalipolitiikkaa

[Rikoksentorjunta](#) / [fi](#) / [Haaste-lehti](#) / Artikkelit

Rikoksentorjunnassa ei ole ihmelääkkeitä: poliisin pysäytyksillä on haittavaikutuksia

6.3.2024 8.33

Keskustelu nuoriso- ja jengirikollisuuden torjunnasta käy vilkkaana. Reagoivassa ilmapiirissä on vaarana turvautuminen koviin keinoihin, ilman että tarkastellaan niiden toimivuutta. Yhtenä keinona on ehdotettu "tarkastusvyöhykkeitä", niin kutsuttua Tanskan mallia. Tämä tarkoittaa, että poliisi voi tietyllä alueella pysäyttää ja suorittaa henkilöntarkastuksen kenelle vain ilman rikosepäilyä. Ruotsissa lakiesitys on paraikaa etenemässä runsaasta kritiikistä huolimatta. Kaikki poliisitoiminta ei automaattisesti vähennä rikollisuutta. Tutkimusten mukaan pysäytyksistä näyttäisi olevan pikemminkin haittaa. Vaarana on, että kiirehditään käynnistämään toimia ilman, että tutkimustuloksia huomioidaan. Näin saatetaan toistaa virheitä, joita on tehty muualla.

Euroopan laajuinen tutkimusverkosto on koontanut eri maista tietoa poliisin pysäytyksistä ([COST Police Stops](#)). Monissa tutkimuksissa todetaan, että pysäytykset tai yleisvalvonta eivät paljasta rikollisuutta tehokkaasti. Ne sitovat poliisin resursseja ja aiheuttavat haittavaikutuksia. Pysäytykset kohdistuvat tavallisiin ihmisiin, usein erityisesti etnisiin vähemmistöihin kuuluviin, jolloin aiheutetaan laitonta etnistä profilointia.

Tanskassa poliisi on tutkimusten mukaan aiheuttanut syvää epäluottamusta tarkastamalla maahanmuuttotautaisiksi epäilemiään nuoria matkalla kouluun, harrastuksiin tai töihin. Myös Suomessa poliisikohtaukset ovat muodostaneet nuorille kokemuksia arkielämän häiriintymisestä, ulkopuolisuudesta, syrjinnästä ja rikolliseksi leimautumisesta. Pohjoismaita vertailevassa tutkimushankkeessa nuorten kokemukset poliisista olivat kuitenkin Tanskassa kielteisempiä verrattuna Suomeen. Rekisteriaineistoja käyttävässä tanskalaisessa tutkimuksessa havaittiin, että maahanmuuttotautaisilla on

huomattavasti suurempi todennäköisyys joutua syyttömänä rikoksesta epäillyksi kuin kantaväestöllä.

Pysäytykset vähentävät luottamusta poliisiin, jos ne tehdään väärin perustein. Toiminnan, joka on perus- ja ihmisoikeusherkkää, täytyy olla tarkkaan punnittua. Epäreiluksi koettu toimenpide voi rikosten ehkäisyn sijaan lisätä myöhempää rikollisuutta. Vaikutukset voivat nuorten elämässä ulottua pitkälle, olla monisyisiä ja vaikeasti havaittavia. Lyhytkestoisissa tutkimuksissa ei välttämättä päästä käsiksi kaikkiin vaikutuksiin. Lisäksi poliisikontrollilla on huomattu toisinaan rikollisuuden siirtymävaikutuksia. Jengit kykenevät viestimään, siirtymään ja välttelemään tarkastusvyöhykkeitä.

Poliisitoiminnan pitää olla luottamuksen arvoista ja oikein kohdistettua. Nuorten kohdalla on tärkeää edesauttaa luottamusta, yhteiskuntaan kuulumista ja poistaa syrjintää. Poliisin pysäytysten aiheuttaessa haittoja, ja hyötyjen ollessa pieniä, keskustellaan osassa maista pysäytyksistä luopumisesta. Muunlaiset poliisikeinot ovat kohdistetumpia tai lähipoliisitoimintaan viittaavia, ja tuottavat vähemmän sivuvaikutuksia.

“ *Poliisitoiminnan pitää olla luottamuksen arvoista ja oikein kohdistettua. Nuorten kohdalla on tärkeää edesauttaa luottamusta, yhteiskuntaan kuulumista ja poistaa syrjintää.* ”

Suomessa on oltu edelläkävijöitä laadukkaan poliisitoiminnan ja -koulutuksen rakentajia. Luottamus poliisiin on Suomessa muita maita korkeampaa, ja tätä olisi syytä vaalia, vaikka kehitettävää onkin. Meneillään on lupaavia moniammatillisia ja nuoria huomioivia hankkeita, joissa tilanteita ratkotaan monipuolisemmin. Luottamuksen rakentaminen on pitkä tie, mutta se voidaan rikkoa nopeasti. Ei heitetä hukkaan jo opittua ja tehdä äkillisiä toimenpiteitä. Kuljetaan mieluummin Suomen mallin tiellä ja kehitetään laadukasta, kokonaisvaltaista ja tutkimukseen perustuvaa rikosten ehkäisyä.

Elsa Saarikkomäki

Kuva: Unsplash

[Haaste 1/2024](#)

1-2024 PÄÄKIRJOITUS KONTROLLI LUOTTAMUS NUORET NUORISORIKOLLISUUS POLIISI RIKOKSENTORJUNTA TORJUNTA YHDENVERTAISUUS

